

· FØROYA · SOCIAL-DEMOKRAT

FRÆLSI

JAVNAÐUR

BRÓÐURSKAPUR

Nr. 31

Lýsingaprisur fyri petitreglu: 40 øvru á
1. síðu, 30 øvru á 3. og 4. síðu

Týsdagin 3. august 1943

Bladið verður bílagt á posthúsinum, og
kostar kr. 1,50 + porto um fjórðingsárið

17. árg.

**Arbeiðarar og meginparturin
av øllum starvandi fólki á
sjógvi og landi í Norðurl-
londum fylkist um javnaðar-
menn!**

Hví?

Tí hin upplýsta, vitandi og
hugsandi fjeldin í Norðurlondum
hefur roynt og ásannað,

at **socialisman, javnaðarmanna-
politikkurin**, er tann einasti poli-
tikkur, sum 100 procent av allari
megi og orku síni arbeiður fyri at
veita arbeiðsmanninum tí starvandi
fólkinum fullan og heilan menniskja-
rætt, tann sama lívsrætt, sum ver-
ðin higartil bara hevur givið teim
fáu múgvandi og ríku.

Hugsu tí tykkum um, arbeiðs-
menn, fiskimenn og onnur starv-
andi fólk í Føroyum, kanna tí
tey politisku viðurskiftini gjølla,

„Fylkja Føroyingar í andeilssam-
tøkur til keyp, sølu og framleiðslu
á landi og sjógvi í felagsskapi og
samvinnu við tey stóru ko-opera-
tívu virkini í Norðurlondum, Skot-
landi, Onglandi og aðrastaðni.“

(Stevnuskrá javnaðarmanna.)

Tað var í 1844. fyri slakum
hundrað árum síðani:

Nakrir fáir smámenn í Bretlandi
reistu hævðið. Teir vildu royna
at sleppa sær undan tí privat-
kapitalisska handilsokinum.

Teir tóku seg saman í eitt felag
við tí endamáli at keypa línunum
góðar og so bíligar vørur sum
møguligt.

Soleiðis varð tað fyrsta brúks-
felagið stovnað.

Fleiri fylgdu aftaná, ikki bert í
Bretlandi, men kring allan heimin.

Men móttøðan var ræðuliga
sterk. Hin privatkapitalistiska sam-
felagsskipanin legði bæði frá pri-
vatari og almennari síðu alla orku
á at knasa ta ko-operatívu rærluna
í síni byrjan: Lógir vórðu smíð-

vilja tí koma til sama úrslitið sum
hin Norðurlenska fjeldin:

*Javnaðarflokkurin er
tann einasti føroyski flokk-
urin, sum ulla himpr og
iva við allari megi og øl-
lum idni sínum hevur talað
fyri og troðkað á at fáa
framt arbeiðsmansins og
fiskimansins interessur, og
sum hevur roynt at fingið
eina samfelagsskipan, sum
gøvur slitmannafjældini
fullan og óskerdan arbeiðs-
og lívsrætt.*

Tí kanst tú arbeiðs- og
fiskimaður ikki velja annan
flokk enn javnaðarflokkin.

**Tín krossur má tí hin
24. august selast við
lisla G, javnaðarmanna-
listan!**

aðar, ið góvu ko-operatiónini trong
kor. Teir stóru pengamenninir
«offraðu» veldugan pening fyri at
køva og útkonkurera brúksfelagini
og andeilsfyrirtekurnar. Privatar
fabrikkir og heilsøluir noktaðu
mangan at selja smámanna sam-
tekunum vørur o. s. fr.

Nógur brúksfelag, nógvar andeils-
fyrirtekur fóru niður fyri, máttu
bogna undir móttøðuni og álop-
unum.

MEN HUGSJÓNIN VAR STÓR.
HON VAR BEIN. OG HON VAR
TÍ LÍVSTERK. HON MÁTTI
SIGRA, OG HON HEVUR SIGR-
AÐ STÓRLIGA.

Nú eru 2/3 av øllum handilslívi
í t. d. Skottlandi á hondunum hjá

teirri stóru skotsku ko-operatívu
samtøkuni. Og brúksfelags- og
andeilsrærlan er tann størsti,
sterkasti og best skipaði táttur
innan fyri handilsskapi og vinnu-
lívið í Norðurlondum: Danmark,
Noregi, Svøríki og Íslandi.

Socialdemokratarnir hava flestu
staðni tikið fremjanina av ko-opera-
tiónini, andeilsrærluna upp sum
ein tátt í teirra politisku stevnu.

Í Føroyum leggur javnaðar-
flokkurin eisini alla orkuna á at
fylkja fjældina til á ko-operatívu
grundarlagi at keypa sær bátar,
skip og onnur arbeiðsamboð og
virki, ið tørvur er á her á landi,
og sjálv at skipa sín handilsskap.

Hetta skal gerast í samvinnu
við og sum línur av teirri stóru,
vælskapadu og samantimbraðu ko-
operatívu rærluni í útheiminum.
Harvið verða vit fyri tað fyrsta at
vinna tann fyrmin.

at vit koma at hava fría og
ótarnaða atgengd til at fáa alla
ta hjálp og vegleiðing, sum
samvinnusamtøkurnar í útheimi-
num við sínum 100 ára erfarin-
um á baki kunnu geva okkum.

Harnæst vilja vit kunna leypa
øll tey dýrkandi millumhandlara-
líðini yvir og kunna fáa beinleiðis
frá framleiðslukelduni.

Tær ko-operatívu samtøkurnar í
útheiminum hava nevniliga teirra
egnu fabrikkir og framleiða sjálvar
tær flestu av teirra vörum.

Í «Tingakrossi» hevur ein av
móttøðumonnum javnaðarflokksins
fleiri ferðir roynt at rætt Føroy-
ingar við, at javnaðarmenn vilja
forða monnum og privatum feløgum
at eiga skip, bátar og onnur ar-
beiðsamboð.

**Hetta er blóðskeivt og
villandi.**

Framleiðslukeldurnar vilja javn-
aðarmenn, at hitt privata ikki
skal kunna leggja seg á — mis-
brúka ella leggja deyðar. Í báðum
tilfellum til óbótaligan skaða fyri
fjældina.

Tí vilja javnaðarmenn, at hitt
almenna skal verða harri yvir

framleiðslukeldunum til tryggjan
av, at landsins børn kunnu nýta
gott av teim.

Men harvið er høvuðsframleiðslu-
keldan hjá Føroyingum. Tað er
longu nationaliserað, t. v. s. til
fulla nýtslu og tænastu fyri tær
almennu, landsins og heila fólksins
interessur.

Tað er tí eingin grund til hjá
tí almenna at yvirtaka skip og
bátar, ið hitt privata longu hevur
fingið sær ella vil koma at fáa
sær. Hitt almenna hevur óskeið
atgengd at fáa sær nýggj skip,
nýggjar bátar, nýggj arbeiðsamboð
í tann mun sum hitt arbeiðandi
fólkið í Føroyum treingir til.

Javnaðarmenn í Føroyum siga:

Lat privatkapitalistarnar bara so
ágrýtsliga sum yvirhøvar møgu-
ligt brúka sín kapital at keypa
arbeiðsamboð og skapa arbeiði við.

Harvið er stórt og veldugt og
kann geva rúmd fyri øllum «ini-
tívi».

Men hvørki fiskimaðurin, arbeiðs-
maðurin ella hitt almenna kann
leggja hendurnar í fangið og siga
sum fólkaflokkurin sigur, at vit
skulu lita á, at hitt privata til-
felisliga og plánleysta iniciatívið
skal greiða alt og bjarga øllum.

Henda innstilling. Hetta sam-
felagslag hevur verið til óbótaligan
skaða fyri fjældina og landið í síni
heild.

Javnaðarmenn vilja tí sum sagt
leggja alla orkuna á at fáa fiski-
menn og arbeiðsmenn, alla ta ar-
beiðandi fjældina, at fylkjast til
við andeilsfyrirtekum og samtøkum
at vera við til at tryggja sær tey
bestu vinnu- og livilíkindi.

Og javnaðarmenn vilja leggja
alla sína orku á at fáa ígjøgnum,
at hitt almenna, lögtingið, við
allari síni megi skal hjálpa fiski-
manninum og arbeiðsmanninum á
henda hátt at verða sín egni ar-
beiðsgevari og arbeiðsharri.

Javnaðarmanna mál er, at hin ar-
beiðandi fjeldin sjálf skal heysta ágóð-
an av sínum arbeiði og ikki privatka-
pitalistiskir útlendskir sum innlendskir
spekulantar.